

LENGUA: CH'OL
TRADUCTOR: SILBESTRE GOMEZ JIMENEZ.
INSTITUCION: CELALI-CONECULTA, CHIAPAS

CHUKI YOM MELOL YIK'OTY IK'ELOL JIÑI COVID-19
TYI ITYOJLEL LAKPI'ÄLOB

2020

Tyi ichanpäñtyel jiñi k'am-äjel yik'oty iwokolel, yik'oty ya' tyi ijak'oltyak, yom mi ich'äjmel tyi wenta bajche' mi ikomol tyempañoob ibä jiñi kixtyañujob, mi mejlel ilajal k'elob baki jaxäl ilerechujob. Ili chuki woli itsityesañtyel añ tyi itoyjlel kixtyañujob yujilobä junchajpa ty'añ. Isujmilel jiñäch cha'añ mi yäk'eñtyel e'tyiji'bäl cha'añ mi ikotyanoob ibä tyi wokolil ili junmujch'bä lakpi'älob tsa'bä ty'oxliyob tyi tyem chumtyäl tyi oñoyi.

Jin meku cha'añ, woli itsiktyesañoob añbä isujmilel ty'añ jiñi komolobä x-e'tyelob tyi ñajtyel pañämil, che'bä Organización Mundial de la Salud, la Oficina del Alto Comisionado de las Naciones Unidas, yik'oty yämbätyak, chajpabilbä tyi iyojlel ili k'am-äjel añbä wäle, che' mi ichajpäñtyel jiñi e'tyelyak cha'añbä weñlel yom mi ich'äjmel tyi wenta chuki yom melol, tyi ik'elol yik'oty ilämol jiñi k'am-äjel cha'añ k'ok'lel:

1. Jiñi lakaj-e'tyel tyi Mejiku yom mi yäk'e weñbä k'elol cha'añ k'ok'lel tyi tyojlel jiñi xchumtyälob lakpi'älobä, che' bajche' ja'el jiñi bälñäk'äl yik'oty kotyänñtyel cha'añ k'uxbiñtyel.
2. Yom mi ikäjñel yik'oty mi ip'istyäl tyi ñuk jiñi lerechutyak yik'oty e'tyelyak cha'añ melbaläl, kuxtyäleläl yik'oty ñopbaläl icha'añächbä xchumtyälob lakpi'älobä, yom mi iñaxañ käjñelob bajche' yilalob, cha'añ mi ip'isbeñtyelob tyi ñuk ileruchujob cha'añ ibajñel chajpayabäjob.
3. Cha'añ mi ik'elbeñtyel ilerechu jiñi xchumtyälob lakpi'älobä tyi ibajñel chajpayabäjob tyi chumtyäl, mi isu'beñtyelob jiñi añobä ye'tyel cha'añ muk' a'bi imejlel iye'tyejiñtyelob jiñi lakpi'älob ya' tyi komolbä x-e'tyelob baki mi ijajk'el ty'añ cha'añ jiñi k'am-äjel COVID-19.
4. Jiñi yotylel ts'äkayatyak añbä tyi lumaltyak yom mi iñusabeñoob jiñi xchumtyälob lakpi'älobä pejtyel ty'añ añbä ik'äjñi'bal tyi kãñol yik'oty ixä ejtyaltyak k'elbilbä cha'añ chuki yom melol yik'oty iwa'chokoñtyel jiñi k'am-äjel, ili ty'añ yom mi isutyk'iñtyel tyi ity'añ xchumtyälob lakpi'älobä.

- 5 Woli iña'tyiñtyel cha'añ jiñi xkolelobtyobä lakpi'älob mi mejlel itsiktyesañob ya' tyi ilumalob tyi lakty'añ yik'oty tyi kaxlañty'añ ili k'am-äjel COVID-19, kome mi weñ mejlel iñijkañob jiñi redes sociales jiñi meku cha'añ mi imejlel isu'b ty'añ cha'añ ili wokolil.
- 6 Pejtyel jiñi yotylel ts'äkaya mi isu'beñtyel cha'añ mi ich'äm tyi wenta ya' tyi e'tyelyak chuki mi ichajpañtyel cha'añ ik'elol ili k'am-äjel, cha'añ mi ik'ejlel tyi ñuk ye'tyel jiñi xwujtyob. Mi imelbeñtyel kãñtyesa cha'añ chuki yom melol yik'oty iwa'chokoñtyel, ik'ãñol weñbä e'tyiji'b cha'añ ma'añik mi ibe tyojyel jiñi virus.
- 7 Tyi ipejtyelel jiñi x-e'tyelob yik'oty komolobä cha'añ k'ok'lel woli isu'beñtyelob cha'añ mi ik'ejlob tyi oraj jiñi xchumtyälob lakpi'älobä cha'añ mi ipukbeñtyelob che'bä mäjki'b tyi'äl, pixli'b k'ä'b, ts'äkal k'ä'bäl yik'oty yambätyak.
- 8 Jiñi x-ixikob lakpi'älobä jiñ weñ añob tyi wokol cha'añ ili k'am-äjel COVID-19, kome añ ma'añik mi ich'äjmelob tyi wenta yik'oty mi imelbeñtyelob p'äjiñtyel. Yom mi ik'ejlel cha'añ ili chuki woli imejlel yik'oty iwa'chokoñtyel ili wokolil wolibä ichajpañtyel tyi estarutyak mi ip'isbeñtyelob ilerechu k'ok'lel yik'oty junlajalbä k'elol.
- 9 Mi imelbeñtyelob kãñtyesa jiñi x-e'tyelob tyi ts'äkaya cha'añ mi ikãñob yambä melbal, cha'añ jiñi e'tyel wolibä imejlel yik'oty jiñi ik'elol k'am-äjel mi ich'äm tyi wenta jiñi imelbal yik'oty ma'añik mi imelbeñtyelob tyälãñtyel.
- 10 Mi kajel ik'ejlel chuki yom melol cha'añ ma'añik mi isäjlel bälñäk'äl yik'oty mi mejlel ityajob pejtyel ixä k'ãñbilbä cha'añ kãñtyayabä tyi k'ok'lel tyi ityojlel jiñi xchumtyälob lakpi'älobä.